Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 19 Studeni 2001 22:50

Kao studenti, učili smo da je dobar pokazatelj konjukturnog cikslusa, pored ostalih pokazatelja, kretanje kamatnih stopa i cijena. Ovo je posebno značajno za kratkoročni, odnosno poslovni, konjukturni ciklus. Učenje se svodilo na priču da recesiji prethodi povećanje cijena i manji rast kamatnih stopa. Ciklusi su se «peglali» smanjivanjem cijena i povećanjem kamatnih stopa što je «hladilo» potražnju. Pojednostavljeno rečeno to je bio nauk koji se nije dovodio u pitanje. Jasno da je boom bio podržavan rastom profitnih stopa i rastom nadnica. Sve je bilo idilično dok «kruta zbilja nije srušila bajku» i privreda ušla u recesiju.

Danas, stvari se mjenjaju. Krizi ne prethodi rast cijena već njihov pad. Kamatne stope su niske što monetarnu politiku dovodi u zonu moguće aktivnosti da se depresija «pegla» smanjenjem kamatne stope kao što to danas čini FED. Smanjenje cijena povećava troškovni udar jer nadnice ne padaju (realno rastu) uz istovremeno podizanje praga rentabinosti. Naime, u uvjetima smanjenja cijena (suprotno od inflacije) nisu pozitivna očekivanja jer smanjenje cijena «topi» profit kao rezidualnu stavku u kratkom roku.

Zašto se izneseno događa? Svakako u analizu valja «uvesti» troškovnu i strukturnu inflaciju. Troškovna inflacija se «topi» suglasno nadmoćnim potencijalima Treće tehnološke revolucije. Naime, kako je novostvorena vrijednost determinirajući kriterij uspjeha to sklonost investiranju je temeljni izvor smanjenja troškovne inflacije. Otuda cijene se «nepritiskuju odozdo» već je pritisak umjeren na njihovo smanjenje. To je bitna novina. Nime, i prethodne inovacije su imale isti učinak ali se je on u vremenu «topio». Treća tehnološka revolucija je kontinuiran proces inovacija i privredna struktura se stalno dramatično mjenja što znači da se troškovi dramatično smanjuju. Ostaju plaće koje su manje senzibilne na potrebno smanjivanje i profit koji je preostali dio ukupne strukture cijene i stoga kratkoročno krajnje neizvjestan. Otuda valja očekivati dinamiziranje privredne aktivnosti ukoliko plaće postanu fleksibilnije nego što su to danas. Ovo će imati pozitivni učinak na usporavanje stope nezaposlenosti. Problem fleksibilnosti plaća vraća nas J.M.Keeynesu i intervencionizmu. U onoj mjeri u kojoj Keynes nije bio primjeren u nerazvijenim zemljama prije Treće tehnološke revolucije danas je aktuelan u još većoj mjeri. To je ujedno i prvi korak ka intervencionizmu. (Vidi zadnji broj časopisa «EKONOMIJA/ECONOMICS»).

Iako se mnogo toga promjenilo izneseno sugerira da nije prihvatljivo olako «napuštati» ekonomske mudrosti naših prethodnika. Možda je ipak opća ravnoteža tek poseban slučaj (jedna točka u procesu) a «Opća teorija zaposlenosti kamata i novca» opći slučaj.